

Jacek Borzyszkowski, Mirosław Marczak

Turystyka w strukturach jednostek samorządu terytorialnego : jej umiejscowienie i zadania właściwych podmiotów

Ekonomiczne Problemy Usług nr 53, 105-116

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JACEK BORZYSZKOWSKI, MIROSLAW MARCZAK

Politechnika Koszalińska

TURYSTYKA W STRUKTURACH JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO – JEJ UMIEJSCOWIENIE I ZADANIA WŁAŚCIWYCH PODMIOTÓW

Wprowadzenie

W skład trójstopniowego samorządu podziału terytorialnego Polski wchodzi:

- samorządy gmin,
- samorządy powiatowe,
- samorządy wojewódzkie¹.

Generalnie działania samorządu można podzielić na dwie grupy. Pierwszą z nich stanowią działania, które związane są z funkcjami władczymi samorządu, druga grupa dotyczy działalności gospodarczej, w tym zadań własnych i zleconych².

Samorządy lokalne odgrywają podstawową rolę w rozwoju lokalnym. Pełnią one funkcję reżysera, katalizatora i lidera w wyznaczaniu kierunków rozwoju, dyscyplinowaniu procedur i ścieżek aplikacyjnych, a następnie we wdrażaniu konkretnych przedsięwzięć³.

W Polsce politykę turystyczną na szczeblu regionalnym koordynują władze

¹ N. Bucholz, *Samorząd terytorialny a turystyka: rola i zadania*, w: *Jak rozwijać lokalną turystykę?*, red. M. Migdał, Forum Turystyki Pomorza Zachodniego, Szczecin 2004, s. 48.

² K. Duda-Gromada, *Turystyka w działaniach samorządu terytorialnego (na przykładzie wybranych gmin w Polsce)*, w: *Gospodarka turystyczna w XXI wieku. Problemy i perspektywy rozwoju w skali regionalnej i lokalnej*, red. S. Bosiacki, Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, Poznań 2008, s. 173.

³ J. Kuczyński, *Rozwój lokalny a turystyka*, w: *Gospodarka turystyczna w XXI wieku. Problemy i perspektywy rozwoju w skali regionalnej i lokalnej*, red. S. Bosiacki, Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, Poznań 2008, s. 86.

samorządowe województwa, a na szczeblu lokalnym – władze gminne i powiatowe. Warto podkreślić, iż kwestie dotyczące turystyki traktowane są jako zadania własne samorządów terytorialnych o charakterze fakultatywnym. Samorządy mogą podejmować działania z tego zakresu, jeśli uznają, że są istotne z punktu widzenia potrzeb lokalnej wspólnoty, ale nie muszą⁴.

W niniejszym artykule skupiono się zasadniczo na dwóch problemach. Z jednej strony przedstawiono podstawowe zadania jednostek samorządu terytorialnego w zakresie turystyki, z drugiej zaś – scharakteryzowano umiejscowienie turystyki w strukturach jednostek samorządu terytorialnego. Wskazano na jednostki organizacyjne poszczególnych samorządów, odpowiedzialnych za problematykę turystyki.

Niniejszą analizę oparto na literaturze przedmiotu i innych źródłach. Zasadnicze znaczenie dla układu artykułu miały dokumenty wewnętrzne poszczególnych urzędów. Posiłkowano się również oficjalnymi stronami internetowymi poszczególnych samorządów.

1. Turystyka w strukturach samorządu wojewódzkiego

Do zasadniczych działań samorządu wojewódzkiego należy wykonywanie zadań o charakterze wojewódzkim⁵. Zasadnicza zmiana w kompetencjach samorządu wojewódzkiego nastąpiła 1 stycznia 2006 roku, gdy dotychczasowe kompetencje wojewódzkiej administracji rządowej (wojewody) zostały przekazane właśnie samorządom wojewódzkim (marszałkom). Tym samym, zgodnie z art. 2a ustawy o usługach turystycznych, „(...) zadania marszałka województwa, o których mowa w ustawie, są zadaniami z zakresu administracji rządowej”⁶, a jednocześnie użyty dotychczas w ustawie o usługach turystycznych wyraz „wojewoda” zastępuje się wyrazami „marszałek województwa”⁷. Tym samym zakres zadań i kompetencji marszałka województwa wyraźnie się poszerzył i obejmuje m.in.:

- dokonywanie wpisu do rejestru organizatorów turystyki i pośredników turystycznych i ich kontrolę,
- nadawanie uprawnień pilota wycieczek i przewodnika turystycznego,

⁴ R. Pawlusiński, *Gospodarcze aspekty turystyki*, w: *Turystyka*, red. W. Kurek, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, s. 395.

⁵ *Zarządzanie turystyką w Polsce*, w: *Jak rozwijać lokalną turystykę*, red. M. Migdał, Forum Turystyki Pomorza Zachodniego, Szczecin 2004.

⁶ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych, Dz.U. 1997, nr 133, poz. 884, z późn. zm.

⁷ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie niektórych ustaw związku ze zmianami w podziale zadań i kompetencji administracji terenowej, Dz.U. 2005, nr 175, poz. 1462, z późn. zm.

- zaszeregowanie obiektów hotelarskich do poszczególnych rodzajów i kategorii i ich kontrolę,
- prowadzenie instytucji kultury fizycznej i wypoczynku mających charakter regionalny, koordynację działań i finansowe wspieranie jednostek kultury fizycznej, sportu i turystyki o zasięgu wojewódzkim oraz wojewódzkich organizacji sportowych i turystycznych,
- współdziałanie w zakresie rozwoju turystyki, kreowanie nowych produktów turystycznych i promocja potencjału turystycznego, m.in. poprzez udział samorządu województwa w regionalnej organizacji turystycznej,
- koordynację i rozwój sieci informacji turystycznej w województwie,
- współpracę z instytucjami zajmującymi się turystyką na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym,
- organizację i nadzór wypoczynku dzieci i młodzieży,
- realizację zadań z zakresu kultury fizycznej i turystyki w ramach zajęć szkolnych (w tym także „zielone szkoły”)⁸.

Jako praktyczny przykład wykonywania zadań samorządu regionalnego na rzecz rozwoju turystyki można wskazać kompetencje Oddziału Turystyki w Departamencie Promocji i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego, tj.:

- wykonywanie zadań województwa w dziedzinie turystyki;
- realizowanie zadań wynikających z programu współpracy województwa lubelskiego z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego;
- realizowanie zadań z zakresu promocji turystycznej;
- podejmowanie działań służących pozyskiwaniu pozabudżetowych środków finansowych na rozwój turystyki w województwie;
- prowadzenie rejestru działalności regulowanej organizatorów i pośredników turystycznych;
- kontrola organizatorów turystyki i pośredników turystycznych;
- prowadzenie spraw z zakresu nadawania uprawnień oraz z zakresu działalności przewodników turystycznych i pilotów wycieczek, a także kontrola tej działalności;
- prowadzenie spraw z zakresu zaszeregowania obiektów hotelarskich do określonego rodzaju, nadawanie kategorii, kontrola oraz prowadzenie ewidencji;
- wydawanie upoważnień do szkolenia przewodników turystycznych i pilotów wycieczek oraz kontrola organizatorów szkoleń;

⁸ *Kierunki rozwoju turystyki do roku 2015*, Ministerstwo Sportu i Turystyki, Warszawa 2008, s. 43–44.

- organizowanie i przeprowadzanie egzaminów dla kandydatów na pilotów wycieczek i przewodników turystycznych⁹.

Realizacja tak znacznej liczby zadań wymaga właściwego umiejscowienia turystyki w strukturze urzędu marszałkowskiego (tabela 1).

Tabela 1

Umiejscowienie turystyki w strukturach organizacyjnych urzędów marszałkowskich

Lp.	Urząd Marszałkowski	Jednostka organizacyjna	Jednostka ds. turystyki
1.	Dolnośląski	Departament Spraw Społecznych	Wydział Turystyki
2.	Kujawsko-Pomorski	Departament Edukacji, Sportu i Turystyki	Wydział Turystyki
3.	Lubelski	Departament Promocji i Turystyki	Oddział Turystyki
4.	Lubuski	Departament Rozwoju Regionalnego i Planowania Przestrzennego	Wydział Turystyki Regionalnej
5.	Łódzki	Departament Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki	Wydział Turystyki Wydział ds. Wojewódzkiego Systemu Informacji Turystycznej Referat Turystyki ds. Zadań Zleconych z Zakresu Administracji Rządowej
6.	Małopolski	Departament Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Turystyki	Wydział Turystyki
7.	Mazowiecki	Departament Kultury, Promocji i Turystyki	Wydział Turystyki
8.	Opolski	Departament Kultury, Sportu i Turystyki	Referat Turystyki
9.	Podkarpacki	Departament Promocji, Turystyki i Sportu	Oddział Turystyki
10.	Podlaski	Departament Edukacji, Sportu i Turystyki	Referat Sportu i Turystyki
11.	Pomorski	Departament Turystyki	Zespół ds. Rozwoju Turystyki Zespół ds. Jakości Usług Turystycznych Stanowisko ds. Ekonomicznych
12.	Śląski	Wydział Turystyki i Sportu	Referat Turystyki
13.	Świętokrzyski	Departament Promocji, Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki	Oddział Kultury Fizycznej i Turystyki
14.	Warmińsko-Mazurski	Departament Turystyki	Zespół ds. Rozwoju Turystyki Zespół ds. Promocji Turystyki Zespół ds. Organizacji Turystyki
15.	Wielkopolski	Departament Sportu i Turystyki	b.d.
16.	Zachodniopomorski	Wydział Turystyki, Gospodarki i Promocji	Biuro Turystyki

Objaśnienia: b.d. – brak danych.

Źródło: badania własne, regulaminy właściwych urzędów marszałkowskich (pełen wykaz w bibliografii) oraz Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, <http://www.lubuskie.pl>, 2009; Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego, <http://www.sejmik.kielce.pl>, 2009.

⁹ Regulamin Organizacyjny Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w Lublinie, załącznik do uchwały nr CLXII/1916/08 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 16 września 2008 r. w sprawie Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w Lublinie, Lublin 2008.

W 14 województwach zasadniczą komórką organizacyjną urzędu marszałkowskiego jest departament, jedynie w samorządzie śląskim i zachodniopomorskim – wydział. Analiza umiejscowienia turystyki w podstawowych jednostkach organizacyjnych samorządów wojewódzkich wykazuje, iż:

- w dwóch przypadkach (województwo pomorskie i warmińsko-pomorskie) istnieją samodzielne departamenty turystyki,
- w zdecydowanej większości przypadków (14 na 16) turystyka jest łączona z innymi funkcjami, zazwyczaj ze sportem, kulturą czy promocją,
- w dwóch samorządach (dolnośląskim i lubuskim) wyraz „turystyka” nie jest umiejscowiony w nazwie departamentu właściwego ds. tego sektora (tabela 1).

W ramach podstawowych jednostek funkcjonują zarazem inne, bezpośrednio związane z sektorem turystycznym (w formie wydziałów, oddziałów lub referatów). W samorządach, w których występują samodzielne departamenty ds. turystyki, zauważono, że w ich strukturach funkcjonuje kilka komórek właściwych ds. turystyki. Ciekawa sytuacja występuje w samorządzie województwa łódzkiego, gdzie turystyka w departamencie jest łączona z kulturą fizyczną i sportem, a mimo to wyodrębniono trzy komórki ds. turystyki.

Obserwacje poczynione przez autora w 2006 roku wskazują, że w zakresie umiejscowienia turystyki w strukturach organizacyjnych urzędów marszałkowskich zaszły znaczne zmiany – aż w 12 przypadkach nastąpiła zmiana (zazwyczaj nazwy departamentu lub wydziału) jednostki odpowiedzialnej za turystykę¹⁰. Można przyjąć, że znaczenie badanej funkcji gospodarczej w strukturach samorządów wojewódzkich znacznie wzrosło. Z pewnością istotnym czynnikiem decydującym o tym było przekazanie dotychczasowych zadań i kompetencji wojewody, co znacznie zwiększyło zakres odpowiedzialności marszałków w zakresie turystyki.

2. Turystyka w strukturach powiatowych

Mieszkańcy powiatu, zgodnie z Ustawą o samorządzie powiatowym (1998), tworzą z mocy prawa wspólnotę samorządową. Powiat, podobnie jak gmina, posiada osobowość prawną, a jego samodzielność podlega ochronie prawnej. Do kompetencji powiatu należą zadania publiczne o charakterze ponadgminnym, w tym m.in. w zakresie kultury fizycznej i turystyki. Samorząd powiatu posiada zatem wyraźne ustawowe umocowanie do prowadzenia w dziedzinie turystyki tych wszystkich działań, które nie zostały zastrzeżone do kompetencji innych organów¹¹. Szczegółowe zadania powiatu, realizowane w ramach turystyki, obejmują przede wszyst-

¹⁰ Obserwacje własne autora.

¹¹ *Zarządzanie turystyką w Polsce..., op.cit.*

kim:

- prowadzenie instytucji kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku działających na terenie powiatu;
- prowadzenie szkolnych schronisk młodzieżowych;
- ewidencja i nadzór nad działalnością oraz dofinansowanie stowarzyszeń działających w sferze kultury fizycznej, związków sportowych i stowarzyszeń turystycznych mających siedzibę na terenie powiatu;
- wspieranie finansowe organizacji imprez sportowych, rekreacyjnych i turystycznych wysokiej rangi odbywających się na terenie powiatu;
- współdziałanie w zakresie planowania rozwoju przestrzennego i zagospodarowania terenu w obiekty sportowe, rekreacyjne i turystyczne;
- koordynacje działań i wspieranie ratownictwa wodnego i górskiego;
- wspieranie organizacyjne i finansowe stowarzyszeń i organizacji turystycznych działających na obszarze powiatu;
- promocja i współdziałanie w zakresie rozwoju turystyki kwalifikowanej i innych form aktywnej turystyki w powiecie;
- realizacja zadań z zakresu kultury fizycznej i turystyki w ramach zajęć szkolnych (w tym także „zielone szkoły”);
- współpraca w zakresie promocji rozwoju turystyki w powiecie ze szczególnym uwzględnieniem współpracy z regionalnymi i lokalnymi organizacjami turystycznymi¹².

Zadania w zakresie turystyki poszczególnych jednostek organizacyjnych w starostwach powiatowych mogą dotyczyć bardzo ogólnikowych zapisów, jak np. Wydziały Edukacji, Kultury, Turystyki i Promocji w Białogardzie (woj. zachodniopomorskie): zbieranie informacji o działających na obszarze powiatu instytucjach turystycznych oraz o organizowanych przez nie imprezach turystycznych¹³.

W innych przypadkach są to zadania dość szczegółowo określone, często łączone jednocześnie z innymi funkcjami, tak jak w przypadku sportu i turystyki w Wydziale Edukacji i Kultury Powiatu Polickiego (woj. zachodniopomorskie):

- promowanie i wspieranie działań oraz inicjatyw w zakresie rozwoju kultury fizycznej, sportu i turystyki;
- organizacja oraz współpraca przy organizowaniu imprez sportowych i turystycznych o zasięgu powiatowym i ponadpowiatowym;
- organizacja i współdziałanie w organizowaniu współpracy międzynarodowej w zakresie transgranicznych imprez sportowych i turystycznych;
- opracowywanie rocznego kalendarza imprez sportowych i turystycznych o zasięgu powiatowym;

¹² *Kierunki rozwoju turystyki...*, op.cit., s. 43–44.

¹³ Powiat białogardzki, <http://www.powiat-bialogard.pl>, 2009.

- współpraca przy promowaniu walorów turystycznych i krajobrazowych powiatu;
- współpraca z instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie kultury fizycznej, sportu i turystyki;
- przygotowywanie projektu budżetu na potrzeby kultury fizycznej, sportu i turystyki oraz propozycji wielkości dotacji z budżetu powiatu dla organizacji działających na rzecz kultury fizycznej, sportu i turystyki;
- pełnienie funkcji dysponenta środków budżetowych w zakresie kultury fizycznej, sportu i turystyki;
- prowadzenie analiz wykonania wydatków w zakresie kultury fizycznej, sportu i turystyki oraz korygowanie ich w przypadkach tego wymagających;
- sporządzanie zbiorczych sprawozdań z zakresu sportu i turystyki¹⁴.

Analiza usytuowania turystyki w strukturach organizacyjnych starostw powiatowych wykazuje, iż zazwyczaj jest ona łączona z podobnymi funkcjami, tj. z jednej strony – z oświatą, edukacją, kulturą, sportem, a z drugiej – z promocją, współpracą lub integracją europejską (tabela 2).

Tabela 2

Umiejscowienie turystyki w strukturach organizacyjnych starostw powiatowych województwa zachodniopomorskiego

Lp.	Starostwo Powiatowe	Jednostka organizacyjna
1.	Białogard	Wydział Edukacji, Kultury, Turystyki i Promocji
2.	Choszczno	Referat Informacji, Promocji, Sportu, Turystyki i Współpracy Europejskiej
3.	Drawsko	Wydział Rozwoju i Promocji Powiatu
4.	Goleniów	b.d.
5.	Gryfice	Powiatowe Centrum Marketingu, Rozwoju Gospodarczego i Integracji Europejskiej
6.	Gryfino	Wydział Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki
7.	Kamień Pomorski	b.d.
8.	Kolobrzeg	Biuro Promocji Powiatu
9.	Koszalin	Wydział Rozwoju i Promocji
10.	Łobez	Wydział Oświaty i Promocji
11.	Myślibórz	Wydział Inwestycji, Promocji i Współpracy Europejskiej
12.	Police	Wydział Edukacji i Kultury
13.	Pyrzyce	Wydział Oświaty, Kultury, Sportu i Turystyki
14.	Sławno	Wydział Rozwoju i Promocji Powiatu
15.	Stargard Szczeciński	Wydział Oświaty, Kultury i Sportu
16.	Szczecinek	Wydział Edukacji, Kultury i Sportu
17.	Świdwin	Wydział Promocji, Rozwoju Powiatu i Integracji Europejskiej
18.	Wałcz	Wydział Oświaty, Kultury, Turystyki i Sportu

Objaśnienia: b.d. – brak danych; w zestawieniu nie uwzględniono powiatów grodzkich (Koszalin, Szczecin, Świnoujście).

Źródło: strony internetowe poszczególnych starostw powiatowych (pełen wykaz w bibliografii).

¹⁴ Regulamin organizacyjny Starostwa Powiatowego w Policach (materiał powielony).

Pozycja turystyki w strukturach powiatowych nie jest zbyt silna. Z jednej strony może to wynikać ze stosunkowo niewielkich (lub zbyt ogólnie określonych) kompetencji samorządu powiatowego w sferze turystyki, z drugiej zaś strony należy pamiętać, że proces tworzenia lokalnych organizacji turystycznych w wielu przypadkach spowodował przystąpienie samorządów powiatowych do ich struktur, a jednocześnie przejście znacznej części pracowników starostw do LOT-ów. Tym samym lokalne organizacje turystyczne w wielu przypadkach przejęły znaczną część dotychczasowych zadań samorządów powiatowych w sferze turystyki. Nie do końca jednak sprawdziły się wcześniejsze zapowiedzi mówiące, że „(...) zmierza się do tego, aby likwidować w urzędach miejskich lub powiatowych wydziały promocji – ich role przejmują biura lokalnych organizacji turystycznych. W urzędach pozostają jedynie pracownicy zajmujący się współpracą zagraniczną”¹⁵.

3. Turystyka w strukturach gminnych

Gmina jest podstawową jednostką podziału administracyjnego kraju. Mieszkańcy gminy tworzą z mocy prawa wspólnotę samorządową. Do kompetencji gmin należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. W szczególności do zadań gmin należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty. Są to tzw. zadania własne gminy, do których należą m.in. tak istotne dla rozwoju turystyki dziedziny działalności, jak rozwój infrastruktury, zapewnienie bezpieczeństwa czy sprawy ochrony środowiska¹⁶. Do szczegółowych zadań gmin w dziedzinie turystyki należy zaliczyć:

- prowadzenie ewidencji pól biwakowych i innych obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie oraz prawo kontrolowania obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie;
- utrzymanie, remont lub przebudowa i rozbudowa obiektów i urządzeń sportowych i turystycznych na terenie gminy;
- tworzenie korzystnych warunków podejmowania działalności gospodarczej w sferze turystyki na terenie gminy;
- prowadzenie instytucji kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku działających na terenie gminy;
- dofinansowanie stowarzyszeń kultury fizycznej, związków sportowych i stowarzyszeń turystycznych mających siedzibę na terenie gminy;
- planowanie rozwoju przestrzennego i zagospodarowania terenu, m.in. w obiekty sportowe, rekreacyjne i turystyczne;

¹⁵ *Lokalne organizacje turystyczne szansą aktywizacji gospodarczej regionu, materiały konferencyjne*, Polska Organizacja Turystyczna, Iława 2001 (materiał powielony).

¹⁶ *Zarządzanie turystyką w Polsce...*, *op.cit.*

- wspieranie organizacyjne i finansowe stowarzyszeń i organizacji turystycznych działających na terenie gminy;
- rozbudowa i utrzymanie infrastruktury technicznej (np. transportowej) i społecznej o znaczeniu wojewódzkim;
- realizacja zadań z zakresu kultury fizycznej i turystyki w ramach zajęć szkolnych (w tym także „zielone szkoły”);
- działania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego;
- promocja gminy¹⁷.

Według R. Pawlusińskiego¹⁸, wszystkie zadania gminy, bezpośrednio lub pośrednio związane z turystyką, można uszeregować w trzy zasadnicze grupy (tabela 3).

Tabela 3

Zakres zadań samorządów gminnych w sferze turystyki

Lp.	Grupa zadań	Zadania
1.	Zadania aktywizujące lokalną gospodarkę turystyczną, bezpośrednio związane z funkcjonowaniem tego sektora	<ul style="list-style-type: none"> – programowanie rozwoju turystyki w gminie i kreowanie lokalnego produktu turystycznego – tworzenie struktur organizacyjnych działających na rzecz rozwoju turystyki w gminie – przystosowanie przestrzeni gminy do pełnienia funkcji turystycznej, m.in. przez rozwój infrastruktury turystycznej czy poprawę stanu walorów turystycznych gminy – promocja turystyczna gminy – propagowanie idei rozwoju turystycznego gminy wśród mieszkańców oraz kształtowanie właściwej postawy miejscowej społeczności wobec turystów (tzw. marketing wewnętrzny) – tworzenie korzystnego klimatu do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości turystycznej oraz wspierania napływu inwestycji turystycznych z zewnątrz
2.	Zadania o charakterze ogólnogminnym, wpływające na funkcjonowanie gospodarki turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> – gospodarowanie przestrzenią i zapewnienie ładu przestrzennego (w znacznym stopniu kształtuje walory estetyczne obszaru) – ochrona środowiska (decyduje o jakości przyrodniczych zasobów turystycznych) – rozwój infrastruktury społecznej i technicznej (niezbędne do zapewnienia odpowiedniego poziomu usług sanitarnych) i infrastruktury komunikacyjnej (umożliwiającej dotarcie do atrakcyjnych turystycznie miejsc w gminie) – działalność kulturalna oraz kultura fizyczna i sport (stanowi ważny element produktu turystycznego gminy) – zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego
3.	Zadania obowiązkowe nałożone na gminy na mocy aktów prawnych	<ul style="list-style-type: none"> – ewidencja obiektów noclegowych niepodlegających kategoryzacji – przeprowadzanie kontroli w obiektach hotelarskich i innych obiektach świadczących usługi hotelarskie wraz z możliwością zastosowania nakazu wstrzymania świadczenia usług – zapewnienie bezpieczeństwa wszystkim osobom przebywającym na terenie gminy w celach turystycznych

Źródło: R. Pawlusiński, *Gospodarcze aspekty turystyki...*, *op.cit.*, s. 394.

Podsumowując rozważania nt. zadań i kompetencji gmin w zakresie turystyki, należy uznać tę jednostkę samorządu terytorialnego za szczególnie ważną w kre-

¹⁷ *Kierunki rozwoju...*, *op.cit.*, s. 43–44.

¹⁸ R. Pawlusiński, *op.cit.*, s. 394.

owaniu lokalnej polityki turystycznej. Bezwzględnie rola gminnego samorządu lokalnego w zakresie rozwoju turystyki jest zasadnicza w przypadku tych jednostek, w których nie wykreowano dotychczas lokalnych organizacji turystycznych (LOT).

Tabela 4

Turystyka w strukturze organizacyjnej urzędów gmin nadmorskich oraz zatrudnienie w komórkach zajmujących się tą funkcją gospodarczą

Lp.	Gmina	Nazwa komórki ds. turystyki	Liczba osób zajmujących się turystyką
1.	Choczewo	Stanowisko ds. Promocji, Turystyki i Kultury	1
2.	Darłowo (gmina wiejska)	Inspektor ds. Promocji i Turystyki	1
3.	Darłowo (gmina miejska)	Referat Promocji i Rozwoju Miasta	2
4.	Dziwnów	Dział Promocji i Turystyki	1
5.	Gdańsk	Referat Turystyki	4
6.	Gdynia	Stanowisko ds. Turystyki (Wydział Polityki Gospodarczej)	2
7.	Jastarnia	Miejski Ośrodek Kultury	1
8.	Kołobrzeg (gmina miejska)	Centrum Promocji i Informacji Turystycznej	3
9.	Kołobrzeg (gmina wiejska)	Gminny Ośrodek Turystyki i Gospodarki Komunalnej	1
10.	Krokowa	Referat ds. Promocji, Kultury, Turystyki i Oświaty	1
11.	Krynica Morska	Stanowisko ds. Turystyki i Kultury	1
12.	Łeba	Centrum Informacji i Promocji	2
13.	Międzyzdroje	Inspektorat ds. Kultury, Sportu i Promocji	1
14.	Mielno	Stanowisko ds. Promocji i Kultury	1
15.	Postomino	Stanowisko ds. Turystyki	1
16.	Puck (gmina wiejska)	Ośrodek Kultury, Sportu i Turystyki	1
17.	Rewal	Centrum Informacji, Promocji i Turystyki	3
18.	Sopot	Wydział Kultury, Turystyki i Sportu	4
19.	Stegna	Podinspektor ds. Turystyki, Sportu i Promocji	1
20.	Sztutowo	Stanowisko ds. Promocji, Turystyki i Kultury Fizycznej	1
21.	Trzebiatów	Inspektorat ds. Promocji i Współpracy Gospodarczej	3
22.	Ustka (gmina miejska)	Wydział Promocji	1
23.	Ustka (gmina wiejska)	Stanowisko ds. Gospodarki, Kultury, Kultury Fizycznej i Sportu	1
24.	Ustronie Morskie	Referat ds. Turystyki, Kultury Fizycznej i Współpracy Zagranicznej	1
25.	Świnoujście	Stanowisko ds. Turystyki i Promocji (Wydział Rozwoju Miasta)	1
26.	Wicko	Stanowisko ds. Turystyki, Promocji i Unii Europejskiej	1
27.	Władysławowo	Biuro Promocji Miasta	2
Razem liczba zatrudnionych osób			39

Źródło: A. Schwichtenberg, *Gospodarka turystyczna polskiego wybrzeża*, Wydawnictwo Uczelniane Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2006, s. 199.

Umieszczenie turystyki w strukturach organizacyjnych poszczególnych gmin wskazuje generalnie na znaczne zróżnicowanie w tym zakresie. Potwierdzają

to wyniki badań, przeprowadzonych przez A. Szwichtenberga w 2004 roku w gminach nadmorskich (tabela 4).

Podobne badania A. Szwichtenberg przeprowadził w 1994 roku w urzędach gmin Wybrzeża Środkowego. Wykazały one, że w żadnej z nich nie utworzono samodzielnego referatu zajmującego się turystyką, nawet w tych, w których turystykę uznano za najważniejszą funkcję gospodarczą. Badania z 2004 roku pokazały, że w tym względzie zaszły bardzo korzystne zmiany. Jeśli chodzi o liczbę zatrudnionych, to w badanych gminach były to przeważnie 1-2 osoby. Należy jednak pamiętać, iż nie zajmują się one jedynie problematyką turystyczną¹⁹.

Można ogólnie przyjąć, że turystyka w strukturach urzędów gmin (miast) zazwyczaj łączona jest z innymi funkcjami (zadaniami), a najczęściej z: promocją, kulturą, kulturą fizyczną czy sportem.

Podsumowanie

Dokonana w artykule charakterystyka wybranych zagadnień związanych z problemami turystyki w jednostkach samorządu terytorialnego pozwala na sformułowanie kilku wniosków. Każda z właściwych jednostek posiada odpowiednie kompetencje w zakresie rozwoju tego sektora gospodarki narodowej. Ustawowe zapisy często wskazują na bardzo ogólnikowe problemy odnoszące się do obowiązków samorządów w zakresie turystyki.

Umiejscowienie turystyki w strukturze jednostek samorządu terytorialnego wskazuje na znaczne zróżnicowanie. Przede wszystkim należy nadmienić, iż na wszystkich szczeblach samorządu terytorialnego turystyka rzadko kiedy występuje w formie samodzielnej jednostki organizacyjnej. Zazwyczaj kojarzona jest ona z innymi funkcjami, tj. z jednej strony – z oświatą, edukacją, kulturą, sportem, a z drugiej – z promocją, współpracą lub integracją europejską. Nie należy jednak tego jednoznacznie uznawać za brak zaangażowania samorządów w kwestie turystyki. Trzeba pamiętać, że zmiany, zapoczątkowane w polskiej turystyce w 2000 roku, spowodowały przeniesienie znacznej części kompetencji w gestię regionalnych (ROT) i lokalnych organizacji turystycznych (LOT).

¹⁹ A. Szwichtenberg, op.cit.

TOURISM IN THE STRUCTURES OF LOCAL GOVERNMENT UNITS - THE LOCATION AND TASKS OF THE UNITS

Summary

Characteristics of selected issues related to the problems of tourism in the local government units indicates the number of applications. Each of the relevant departments have adequate competences in the development tourism as the sector of national economy. Statutory records often show a very general issues relating to the duties of local authorities in the field of tourism.

The place of tourism in the structure of local government units shows significant variation. First of all, it should be noted that at all levels of local government tourism rarely "occurs" in the form of an independent organizational unit. Usually it is associated with other functions, e.g., education, culture, sport, on the other hand - the promotion, cooperation and European integration. It does not mean a lack of commitment of regional or local governments in dealing with tourism. It should be remembered that changes in the organization of the Polish tourism, launched in 2000, resulted in a substantial part of competences transfer in regional tourist organizations (ROT) and local tourist organizations (LOT) competences.

Translated by Jacek Borzyszkowski